

Katrin Martsik

Ajaloo töövihik 6. klassile

Kiviajast vanaajani, I osa

Väljaandja kinnitab töövihiku vastavust põhikooli riiklikule õppekavale ning haridus- ja teadusministeeriumi poolt õpikirjandusele kehtestatud nõuetele.

Katrin Martsik
Ajaloo töövihik 6. klassile.
Kiviajast vanaajani, I osa

Retsenseerinud Maie Nõmmik, Indrek Riigor

Toimetanud Mirjam Puumeister

Kujundanud Heisi Väljak

Keeletoimetaja Piret Pöldver

Kunstnik Anu Jalas

Fotod ja illustratsioonid

Mauruse pildikogu

Shutterstock: Liron Peer (54).

Wikimedia Commons: ChrisO (40).

Flickr/Internet Archive Book Images: J. Evans. The ancient stone implements, weapons, and ornaments, of Great Britain (1872) (18).

Allikad

Eesti. ee, Eesti Vabariigi Põhiseadus, Vikipeedia.

Kirjastus on püüdnud ühendust saada kõigi illustratsioonide autorite või nende volitatud esindajatega.

Palume neil, kellega me pole ühendust saanud, pöörduda kirjastuse Maurus poole.

ISBN 978-9949-9638-6-7

Autoriõigus: Maurus Kirjastus OÜ, 2015

Kõik õigused käesolevale väljaandele on seadusega kaitstud. Ilma autoriõiguse omaniku kirjaliku loata pole lubatud ühtki selle väljaande osa paljundada ei mehaaniliselt ega muul viisil.

Töövihiku kasutajale

Nii nagu 6. klassi õpik „Kiviajast vanaajani“ I osa on ka töövihik üles ehitatud kronoloogilis-temaatilisel printsiibil ning liigub esiajast vanaaega. Meenutamaks ja kinnistamaks aga 5. klassis õpitut, algavad 6. klassi õppematerjalid kolme sissejuhatava peatükiga: „Mis on ajalugu?“, „Mida ajaloolased uurivad?“ ja „Kuidas me aega mõõdame?“.

Õpikus käsitletavat teemat ja kesksed mõisted kinnistatakse töövihikus konkreetsete ülesannete abil. Näiteks on siin heaks visuaalseks ülesandeks faktikast *Pea meeles!*, kuhu õpilased kirjutavad tähtsamad märksõnad ja aastarvud **1**. Ajas orienteerumise oskust aitavad kujundada meetoodiliselt mitmekesised ajajoone ülesanded, millest osad on üldisemat laadi, osad aga aitavad kujundada õpilase isiklikku ajatunnetust **2**. Samuti leiab töövihikust erinevaid kontuurkaarte, mida täiendada, ning allikatkendeid, mida analüüsida **3**. Väga olulisel kohal on töövihikus info leidmise ja selles orienteerumise oskuse kujundamine **4**.

Suuremad teemad on palistatud sissejuhatuste ja kokkuvõtetega. Nagu esiaja teemade puhul on ka kõigil vanaaja kõrgkultuuride peatükkidel – Mesopotaamia, Egiptuse ning Foiniikia ja Palestiina – kokkuvõtvad lisaülesanded pealkirjaga „Kas Sa oskad vastata?“ **5**.

Töövihiku koostajate eesmärgiks oli luua töövihik, mis võimaldaks õpetajal oma äranägemise järgi teostada diferentseeritud õpet. Materjale ja ülesandeid on rohkem ning nende seast saab teha valikuid. On oluline, et 6. klassis arendataks õpilaste arutlusoskust ning neil tekiks huvi kaasa mõelda – et õpilased oskaksid luua silda minevikusündmuste ja tänapäeva vahel.

3. Kuidas me mõõdame aega?

Mis ühikutes mõõdetakse aega tänapäeval?

AASTA
2
ÕPPEV

1. Mõtle välja, mille järgi Sina kui koolilaps veel oma aega le põhjal aastaring. Tee samasugune skeem ema-isa töö- ja vabaajaga.

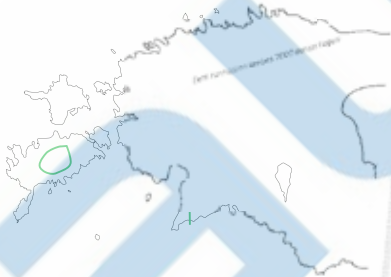
Joonista kaks skeemi:

MINU AASTA

2. Võrdle kaks skeemi: koolilapse ja täiskasvanu aega.

10. Esiaeg Eestis

Täida kontuurkaart. Kanna kaardile vanimad teadaolevad kiviaja ja II naise asulakohad.

1. Kirjuta faktikasti, ...
... millal asustati Eesti ala.
... mis on vanimad kiviaja asulad.

1 PEAN MEELES!

Eesti ala asustati ...

Vanimad asulakohad Eestis c ...

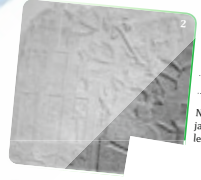
2. Kui kaua on aegavahel seotud sõna ja kirjaga asustatus?

3 Kõigepealt
arvesta:
Babüloni
riippaand.

3. Vaata pilti ja vasta küsimustele.

Millisele Mesopotaamia riigile on need pildid iseloomulikud?

Need pildid kujutavad kõik sõdimist, vallutamist ja vaenlase võitmist. Missuguseid relvi pildidelt leiad?

4. Pilti täida, millel on kulla.

Vanaaja Egiptuse riik ja egiptused ei su-
roolaste mureli arvutuskal püüa tegemist.
Ka tänapäeval arvutatakse ikka ja jälle egiptuse
uueimate avastuste kaudu egiptusele.
Otsi mõnest populaarsetest kooli-
või püramiidide kooli. Koosta sellest
arvutuste aeg mõeldakse. Arvuta, kui
suureks kirjutus lõppu lüüdi ka artikli
autori pealkirja ja nägususe.

5. Kas Sa oskad vastata?

Egiptus

Joonista siia üks sarkofaag.

Uurimisalakoht

QR-koodi abil on viited nutiseadmes kergesti avatavad.

4

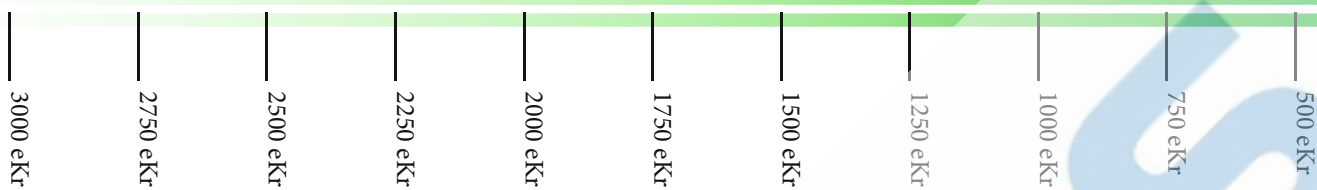
Artikli pealkiri:

Valjaanne:

Autor:

1. Mis on ajalugu?

Kanna ajateljele viis ajaloosündmust, mida eelmisel aastal õpitust mäletad.

1. Vali ajateljele kantud sündmuste hulgast üks ja põhjenda, miks just see sündmus Sulle meelde jäi.

.....

.....

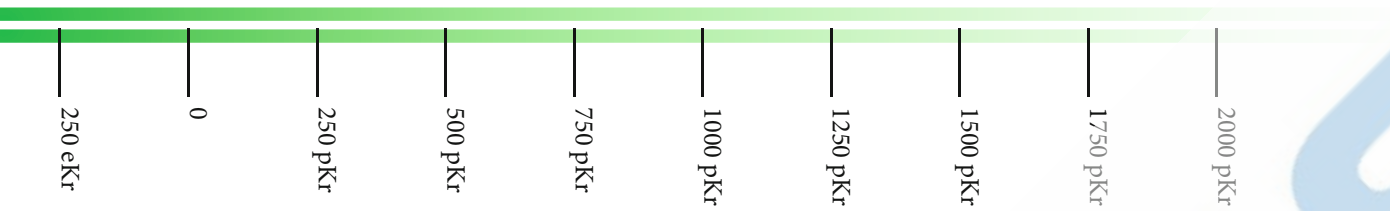
.....

.....

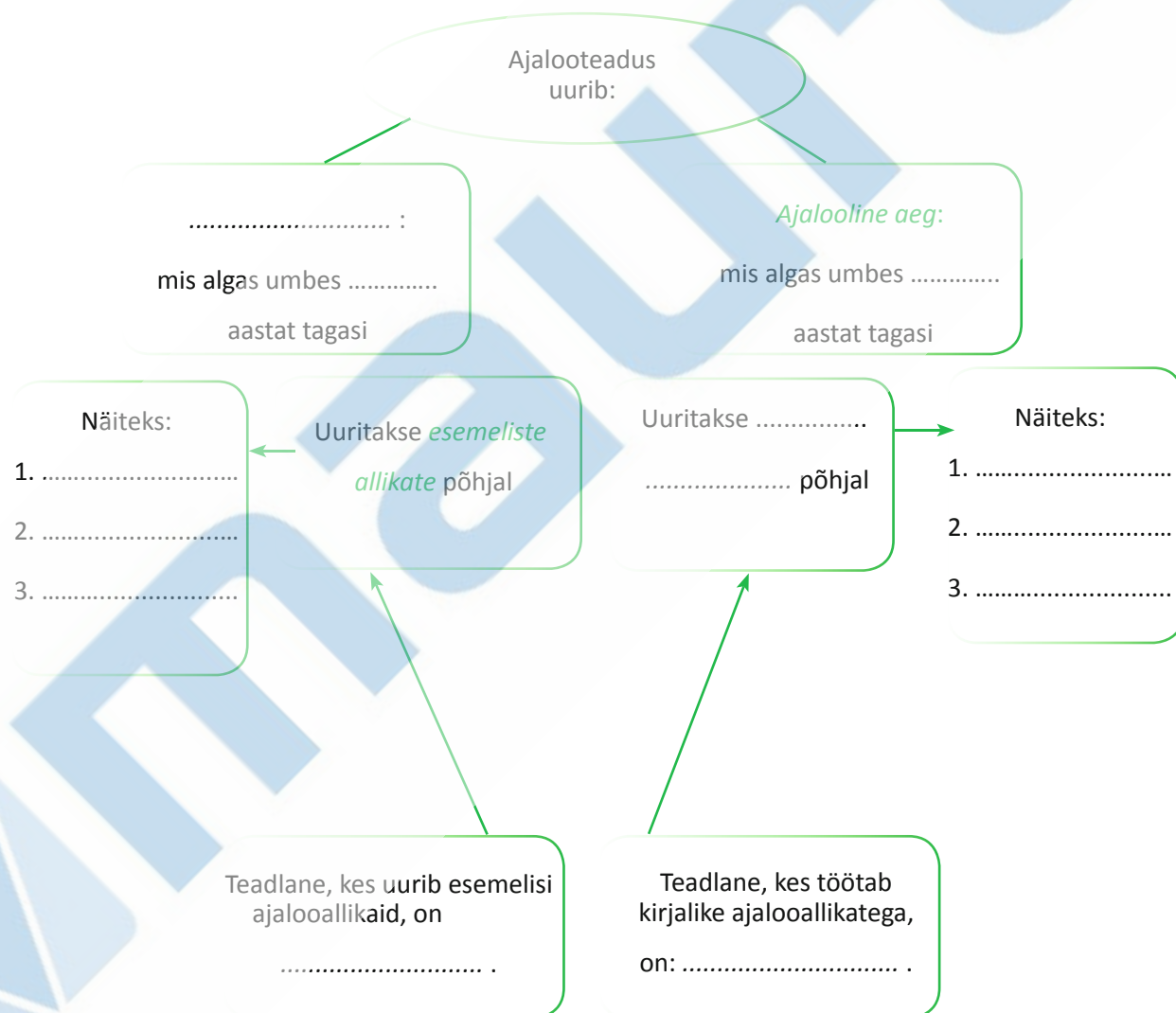
2. Uuri, kas Sinul on kodus esemeid, mis on pärit „möödunud aegadest”. Joonista ühest leitud esemest pilt ja kirjuta pildi allkirjaks, millega on tegemist ja mis ajast see pärineb.

Allkiri:

.....

3. Täienda mõistekaarti.

2. Mida ajaloolased uurivad?

Ole ajaloolane ja koosta ühe eriti tähtsa inimese elulugu. Eriti tähtis inimene võib olla näiteks Sinu ema või isa, vanaema või vanaisa. Kasuta selleks üht kirjalikku, üht esemelist ja üht suulist allikat. Lisa eluloo lõppu kasutatud allikate loetelu.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Kasutatud allikad:

1. Inimene, kelle eluloo eelmises ülesandes koostasid, elas ilmselt teistsuguses ühiskonnas kui Sina tänapäeval. Võrdle kahe ajastu ühiskonda.

Minevikus		Tänapäeval
	Ajastu	2000. aastate II kümnend
	Mitu aastat koolis käidi?	
	Kuidas koolis käidi? (Jala, autoga ...)	
	Kas ja milline oli koolivorm?	
	Millised olid lemmikmängud?	
	Kuidas peeti laste sünnipäevasid?	

2. Võrdle, mida tabelisse kirjutasid, ja kirjuta selle põhjal, kuidas on ühiskond aja jooksul muutunud.

.....

.....

.....

.....

3. Mis juhtuks, kui me ei teaks midagi ajaloost? Selgita, miks Sa nii arvad.

.....

.....

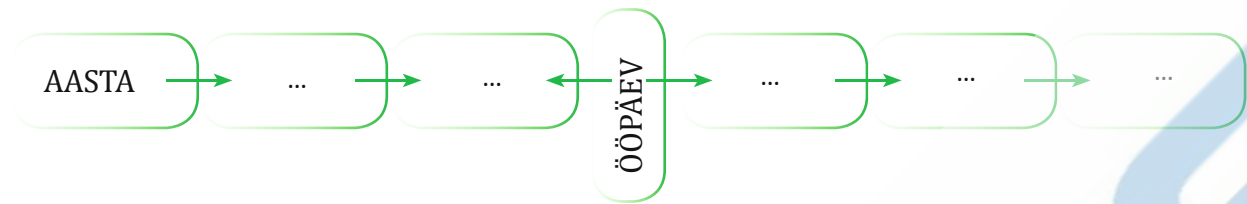
.....

4. Kirjuta puuduv mõiste. Kas tegemist on **legendi**, **müüdi**, **mälestuse**, **ajaloolise fakti** või **tõlgendusega**?

Pühajärve Poslovitsa ranna käärus asub Armuallikas ehk Veriläte, mis sai oma nime vee võlutoimest: jaaniööl hõbepeekrist jooduna pidavat ta vesi tooma suure ja püsiva armastuse. Peale selle vaigistavat sinne vesi veel valusid ja pidavat haigeid terveks tegema.	
Germaanlaste oletamise järele oli alguses ainult tühjus. Kõigeisa elas sügavuses ja mõtles. Mida ta mõtles, see sündis. Nii tekkis laotuses esmalt udula ja kuumela ja 12 jõge, selle järel kole hiid Ymir. Ymiri kehast loodi maa, higist meri, jalgadest mäed, maa pind; pea kerkis üles taevakummiks.	
Ma olin lapsena võrdlemisi kartlik ja ilma suurema initsiatiivi ja organiseerimisvõimeta. Põhjus peitus suurelt osalt muidugi selles, et olin peres kolmas ja kõige vanem õde oli loomu poolest väga energiline, algatusvõimeline, mida suurendas veel muidugi tema vanima lapse seisund. Omavanustega õuel mängides oli tema tingimata poemüüja ja sõda mängides kas Kutuzov või Napoleon. Mind siis veel mängu ei võetud. Mäletan, kuidas õde meisterdas isa poolt vabrikust toodud värvilisest paberist mütse, millel olid paberiribadest tutid pealael.	
Eestimaa Päästekomitee päevakäsk nr 1, 24. veebruar 1918 [---] Eesti Maapäeva manifestiga on Eesti iseseisvaks vabariigiks kuulutatud ja valitsemise kõrgeim võim Eestimaa Päästekomitee kätte antud. [---]	
Paljude [Salme paadijäänuste ja matusekomplekside arheoloogiliste uuringute käigus] leitud luude hulgast leidsid arheoloogid ka nelja koera skeletid. Üks koer oli paigutatud läänepoolse parda äärde, langenud sõdalast katnud kilbi peale, pea naaberluustiku õlavarre all. [---] Kõik viitab loomade ohverdamisele, et nad oma surnud isandatele teispooluses seltsi pakusid.	
Allikad: Kohamuistendid. Vikitekstid: Mattias Johann Eisen. Eesti vana usk.	
* Leida Tarand. <i>Mälestused. Ilmamaa</i>, 2010. Lk 59. * <i>Iseseisvusmanifest. Artikleid, dokumente ja mälestusi. Rahvusrhiiv</i>, 2014. * <i>Viikingite rünnakud algasid Eestist. Imeline Ajalugu</i>. 2014/9. Lk 30.	

3. Kuidas me mõõdame aega?

Mis ühikutes mõõdetakse aega tänapäeval?

1. Mõtle välja, mille järgi Sina kui kooliõpilane veel oma aega jaotada saaksid. Joonista selle põhjal aastaring. Tee samasugune skeem ema-isa töö- ja puhkeaja kohta.

Joonista kaks skeemi:

MINU AASTA	MINU EMA VÕI ISA AASTA

2. Võrdle neid skeeme. Milliseid erinevusi märkad?

3. Selgita oma sõnadega mõistet „ajaarvamine“.

.....

.....

.....

Arutlege klassis, miks on ühiskonnas ühtne ajaarvamine vajalik.

4. Kuidas arvestati aega Vana-Kreekas ja Vana-Roomas? Uuri lisaks, millised sündmused on nende ajaarvamise aluseks. Millal nimetatud sündmused aset leidsid?

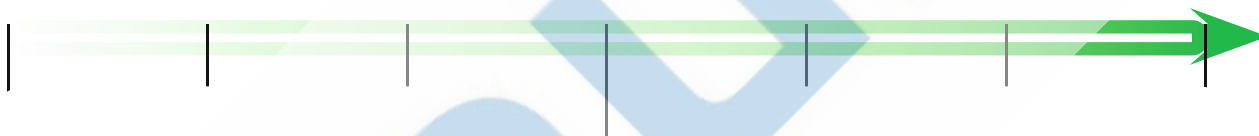
Vana-Kreekas:

.....

Vana-Roomas:

.....

5. Milline võiks olla Sinu ajaarvamine? Joonista ajatelg. Kanna ajateljele sündmus, mis Sinu arvates võiks olla ajaarvamise alguseks. Lisa ajateljele kolm sündmust, mis on toimunud enne Sinu ajaarvamise algust, ja kolm sündmust, mis on toimunud pärast Sinu ajaarvamise algust.

6. Täida tabel. Mitmes sajand või aastatuhat? Kas enne või pärast Kristuse sündi?

Mitmendal sajandil oled Sina sündinud?	 sajandilKr
Mitmendal sajandil rajati Sinu kool?	 sajandilKr
Mitmendal sajandil Eesti Vabariik iseseisvus?	 sajandilKr
Mitmendal sajandil eestlased ristiusustati?	 sajandilKr
Mitmendal aastatuhandel Eesti ala asustati?	 Kr

7. Kirjuta Rooma numbritega.

Mis aasta on praegu?

Mis aastal oled sündinud?

ESIAEG

Täienda mõistekaarti.

Esiaeg

Metalliaeg

Sellele perioodile on iseloomulik, et

Mis omakorda jaguneb:

Sellele perioodile on iseloomulik, et

Kas inimesed nägid dinosaurusi?

Ei! Dinosaursed surid välja
65 miljonit aastat tagasi.

